

Noter til Vergil, Æneiden 8, 306 - 369

Aeneas ankommer i begyndelsen af 7. sang til Tiberens munding; det fremgår af varsler, at han er kommet til det sted, hvor han skal slå sig ned. I første omgang opnår han positive forbindelser med den lokale befolkning og især dennes konge, Latinus. Imidlertid udbryder der ret hurtigt fjendtligheder, og Aeneas må søge allierede for at klare sig i kampene. I 8. sangs begyndelse viser Tiberen sig selv for Æneas og opfordrer ham til at sejle op ad floden og søge kontakt med kong Euander og hans lille gruppe græske flygtninge.

Aeneas er derfor sammen med nogle af sine mænd sejlet op til Euander og er blevet godt modtaget. De deltager i en fest for Hercules, der slutter i vers 305.

- 306 *exim*, adv.: derefter.
cunctus, adj. 1-2: hel, (plur.) alle.
obsitus, adj. 1-2: beplantet; fuld af.
aevum, -i, 2 n.: tid, alder.
comes, -itis, 3 m.: ledsager.
juxta, adv.: nærved.
natus, -i, 2 m.: barn (Aeneas' søn *Ascanius*, der også kaldes *Julus* (den *juliske* slægts mytiske ophav)).
sermo, -nis, 3 m.: samtale.
levo, 1: letter, gør let.
- 310 *facilis*, adj. 3: let, (her) letbevægelig
omnia circum = *circum omnia*.
singula ... monimenta: hører sammen.
exquiro, *exquisivi*, *exquisitum*, 3: udspørger, spørger efter.
virum = *virorum* (gml. genitiv plur.)
conditor, -oris, 3 m.: grundlægger.
arx, *arcis*, 3 f.: borg.
nemus, -oris, 3 n.: lund, lille skov.
indigena, -ae, 1 m.: indfødt.
Faunus, -i, 2 m.: en lokal naturgud, der var tydeligvis flere af dem.
- 'Faunus' er også den normale oversættelse til latin af 'Pan'.
Nympha, -ae, 1 f.: nymfe, naturgudinde (ordet er græsk).
truncus, -i, 2 m.: træstamme. 315
robur, -oris, 3 n.: hårdt træ.
nascor, *natus sum*, 3 dep.: fødes (ofte med sep. abl. om det, man fødes eller kommer af).
quis = *quibus*.
mos, *moris*, 3 m.: sæd, skik.
cultus, -us, 4 m.: landbrug; gude dyrkelse; civilisation (modsat naturtilstand), kultur.
jungo, 3: forbinde; spænde for.
ops, *opis*, 3 f.: middel, magt; (plu.) hjælpemidler, evner.
compono, *composui*, *compositum*, 3: forbinder, lægger sammen.
norant = *noverant* (af *nosco*).
parco, *peperci*, -, 3: sparer, skåner (m. dat.)
pario, *pepri*, *partum*, 3: føder, frembringer.
ramus, -i, 2 m.: gren (på træ).
asper, adj. 1-2: hård, svær.

victus, -us, 4 m.: kost, midler til at leve af.

venatus, -us, 4 m.: jagt.

alo, alui, altum, 3: ernærer.

320 adimo, ademi, ademptum, 3: tager bort, fjerner.
regnis ademptis: abs. abl., 'da han havde mistet sit rige'

regnum, -i, 2 n.: kongerige (her poetisk flertal); regering.

indocilis, adj. 3: ikke til at lære noget, svær at lære noget.

dispergo, dispersi, dispersum, 3: skiller ad, fordeler.

Latium, -i, 2 n.: området Latium, hvor Rom var hovedby. Vergil giver en forklaring på egnens navn, der afleder det af ordet 'lateo'. Etymologien er naturligvis forkert.

lateo, 2: er skjult.

tutus, adj. 1-2: tryg.

ora, -ae, 1 f.: kant; kyst; område, egn.

perhibeo, 2: fortæller. - 3. p. plu. kan bruges til at udtrykke ubestemt subjekt: 'man', 'de'.

325 saeculum, -i, 2 n.: århundrede, tidsalder.

placidus, adj. 1-2: behagelig.

deterior, adj. 3 (kun i komp. & superl.): ringere.

donec, konj.: indtil.

decolor, adj. 3: 'affarvet', dvs. den har mistet guldets gyldne kulør.

aetas, -tis, 3 f.: tidsalder, slægt.

rabies, -ei, 5 f.: galskab.

succedo, successi, successum, 3: følger efter.

habendi: gerundium.

manus, -us, 4 f.: hånd; gruppe, flok.

Ausonius, adj. 1-2: ausonisk; det mytiske folk ausonerne levede i Midt- og Syd-italien i forhistorisk tid.

gens, -tis, 3 f.: folk.

Sicanus, adj. 1-2: fra Sicilien.

saepius, komp. af saepe om *for* høj grad (Hermann 4.3).

pono, posui, positum, 3: lægger, lægger fra mig, (her) 'skifter'.

immani corpore: beskr. abl. 330

immanis, adj. 3: enorm.

post, adv.: senere.

cognomen, -inis, 3 n.: tilnavn.

Albula, -ae, 1 f.: Tiberens tidligere navn.

pello, pepuli, pulsum, 3: driver bort, forstøder (m. sep. abl.)

pelagus, -i, 2 n.: hav (græsk låneord).

ineluctabilis, adj. 3: ikke til at brydes med, uimodståelig.

matris Carmentis nymphae: 335
Euanders mor var nymfen (lokalguden) Carmentis.

ago, egi, actum, 3: driver.

tremendus, adj. 1-2 (egt. gerundiv af tremo, jeg ryster): frygtelig.

auctor, oris, 3 m: ophavsmand, 'inspirationskilde'. - Euander har altså rådført sig med oraklet, før han rejste fra sit hjemland. Hvorfor han rejste, fremgår ikke af teksten.

monstrat et aram et Carmentalem Romani nomine portam quam memorant: både det alter og den port, som romerne husker ved navnet Carmentalis'.
Sammensæt: 'et aram et portam quam Romani nomine Carmentalem memorant, monstrat.'
Porten var en dobbeltport, den ene af dem var den vej, sejrrige

generaler vendte hjem (den del kaldtes 'Porta triumphalis'). Den førte ind i byen gennem bymuren syd for Marcellusteatret (der jo lå på Marsmarken, dvs. uden for byen i streng forstand), mellem Capitolium og Tiberen. Alteret må have stået lige inden for porten.

priscus, adj. 1-2: ældgammel. - I Rom (som i Grækenland) var det ældgamle også meget respekteret.

340 fatidicus, adj. 1-2: skæbnesigende, spåmand (mask.), spåkvind (fem.)

cano, cecini, cantum, 3: synger, spår (spådomme blev gerne sunget).

futuros: sc. esse.

nobilis, adj. 3: kendt, berømt. lucus, -i, 2 m.: lund, skov.

acer, acris, acre, adj. 3: skarp, hurtig, hidsig, kvik.

asylum, -i, 2 n. (gr. låneord): asyl, sted, hvor Romulus efter sagnet modtog nye borgere i Rom og lovede dem sikkerhed ('asylon' betyder 'sted, hvor man ikke bliver plyndret'). Asylet lå på Capitolium, formentlig der, hvor trappen op til Palazzo del Senatore nu er.

refero, rettuli, relatum, 3: bærer tilbage; 'gør'.

gelidus, adj. 1-2: kold, iskold.

rupis, -is, 3 f.: klippe.

Lupercal, -is, 3 n.: den hule ved foden af Palatin, hvor ulvenden duede Romulus og Remus. Ifølge legenden blev den indviet til Pan Lykaios (af gr. λύκος, ulv) af Euander; både Euander og Pan 'hører hjemme' i Arkadien. Festen ved hulen hed 'Lu-

percalia' og blev afholdt af præsteskabet 'Luperci'. Ved den kultiske handling løb præsterne omkring på gaderne og slog folk, de mødte, med strimler af gedehud.

Hulen skal have ligget *in circo* (sc. maximo), men man har ikke kunnet finde den ved udgravninger; et nyt fund på Palatinerhøjen er dog forsøgsvis blevet tolket som denne hule. Den blev restaureret af Augustus (se Res Gestae 19).

Parrhasius, adj. 1-2: fra Parrhasia, et område i Arkadien.

Pan, -os (gr. gen.): Pan. Pan havde en kult i Parrhasia, hvor han hed 'Pan Lykaios', dvs. 'Ulve-Pan'.

nec non et: og ikke ikke også = og 345 også.

Argiletum, -i, n. 2: Argiletum, det område, hvor kejserne byggede deres fora.

testor, 1 dep.: kalder til vidne.

letum, -i, 2 n.: død.

hospes, -itis, 3 m.: gæst.

Argus, -i, 2 m.: Argus. En antik kommentar skrevet af en vis Servius omkring 400 evt. (en meget berømt kommentar) forklarer: 'Euander modtog en vis Argus som gæst. Denne tænkte på at slå ham ihjel, for selv at blive konge, men Euander mærkede det ikke. Hans svende forstod det dog og dræbte Argus; Euander lavede så en grav til ham og gjorde stedet helligt, ikke fordi han fortjente det, men af hensyn til hans status som gæst.' Man kan dog ikke udelukke, at Servius selv digter baggrundsforklaringen, fordi han ikke kender den, Vergil hentyder til.

- Tarpeius, adj. 1-2: tarpeisk. Fra den 'tarpeiske klippe' blev dødsdømte kastet ud og således henrettet. Den lå på Capitolium, formentlig lige over Carmentis-alteret.
- sedes, -is, 3 f.: sæde, plads.
- Capitolia, poetisk flertal (stadig styret af 'ad')
- nunc: dvs. på Vergils tid. Vergil understreger hermed forskellen på det landlige Rom, Aeneas er kommet til, og den stormagtshovedstad, der fandtes på hans egen tid.
- horridus, adj. 1-2: strittende (om hår og lign. - den egentlige betydning).
- dumus, -i, 2 m.: en tjørnebusk.
- religio, -onis, 3 f.: respekt (for noget guddommeligt). Se Jensen og Goldschmidt: ordet er vigtigt. Bemærk, at adjektivet 'dira' knytter sig til dette ord.
- pavidus, adj. 1-2: bange, rystende, nervøs.
- 350 dirus, adj. 1-2: skræmmende, frygtindgydende, gruelig.
- saxum, -i, 2 n.: klippe.
- tremo, tremui, -, 3: ryster (intr.); ryster for (tr.; digt.)
- frondosus, adj. 1-2: med løvtræer på (frons, -ndis, 3 f.: løv).
- vertix, icis, 3 f.: top (på bjerg ell. lign.) (her beskr. abl.)
- collis, -is, 3 m: høj, bakke. 'Bakken' er Capitolium, hvor sidenhen templet for *Jupiter Optimus Maximus*, den øverste romerske gud, lå.
- habito, 1: bebor.
- nigro, 1: sortner, bliver/er sort.
- aegis, -dos (gr. gen.): ægide (Zeus/Jupiters skjold/ ægide).
- concutio, concussi, concussum 3: slår, ryster.
- dextra, se. manu. nimbus, -i, 2 m.: sky.
- cieo, civi, citum, 2: hidkalder.
- disicio, disjeci, disjectum, 3: kaster 355 til alle sider, spreder.
- duo ... oppida ..., reliquias veterumque monumenta virorum: (du ser) to byer, rester og monumenter om mænd i gamle dage.
- monimentum, -i, 2 n.: erindring, monument.
- Janus, -i, 2 m.; Janus, en gammel italisk gud, hvis tempel var lukket i fredstid, åbent i krigstid.
- arx, arcis, 3 f.: borg (den østlige forhøjning på Capitol kaldtes 'Arx'; Jupiter-templet lå på den vestlige forhøjning, 'Asylet' ind imellem).
- Janiculum, -i, 2 n.: Janiculum, højen på vestsiden af Tiberen.
- subeo, -ivi, -itum, 4: går tæt hen til (bem. imperfektum).
- pauper, adj. 3: fattig. 360
- armentum, -i, 2 n.: kvægflokk. lautus, adj. 1-2: ren, nyvasket;
- smuk, velholdt.
- mugio, 4: siger muh, brøler (om kvæg).
- Carinae, -arum, 1 f.: Carinae, skråningen øst for Forum Romanum, lige over for Palatin. I senrepublikansk tid og under Augustus var det et af de fineste steder at bo. - Ablativerne er lokativiske.
- ventum, sc. est.
- sedes, -is, 3 f.: 'bolig'.
- limen, -nis, 3 n.: dørtærskel.

Alcides, -is, 3 m.: Alkiden = Hercules.

regia, -ae, 1 f.: kongebolig. Da Euanders by lå på Palatin, er der ikke tale om den 'Regia', der lå på Forum i historisk tid.

opes, opum, 3 f.: rigdom.

365 fingo, 3: tildanner, 'gør', 'viser' (her).

deus: nemlig Hercules. - dignus tager ablativ om det, man er værdig til.

asper, adj. 1-2: hård, uforsonlig.

egenus, adj. 1-2: fattig, manglende.

angustus, adj. 1-2: snæver.

fastigium, -i, 2 n.: tag(ryg).

ingens, adj. 3: enorm. - Bemærk modsætningen *angustus* – *ingens*.

sterno, stravi, stratum, 3: udbreder (på jorden).

effultus, adj. 1-2: liggende på.

folium, -i, 2 n.: blad.

pellis, -is, 3 f.: skind.

ursa, -ae, 1 f.: (hun)bjørn.

ruo, rui, rutum, 3: stormer ind

fuscus, adj. 1-2: mørk, utydelig.

tellus, -ris, 3 f.: jord.

amplector, amplexus sum, 3 dep.: omfavner.

ala, -ae, 1 f.: vinge.